

Retorn a Orient

JORDI VERNIS

2 — la pols

Ho sento. Sento no haver-me presentat fa dos dies però havia de marxar. He marxat a Montpeller. No m'hi he pogut resistir, no em podia treure en Jonàs del cap.

No t'ho creuràs però ara mateix sóc al seu pis dels afores de la ciutat. No m'ha costat trobar-lo eh, el va aconseguir a partir d'unes llistes obertes a la universitat. L'hauries de veure, quin desastre. Fa pinta de no haver passar per aquí des de fa molt de temps. És tot ple de cintes de vídeo, per tot arreu. Pel terra, pel sofà... La més nova tenia una etiqueta al marge amb una frase escrita amb llapis: "Retorn a Orient". Clar, he flipat. Què coi és això de "Retorn a Orient"?

Crec que l'últim a qui li vaig llegir aquesta expressió era a en Gérard de Nerval. Ell creia en l'existència d'un Sol negre. Un astre solar negre, fosc, que fos capaç de polvoritzar-te, de fer-te entrar en combustió i reduir-te a cendres, a pols. D'aquesta manera tota la teva part material quedava purificada i ja podies iniciar un ascens, abandonant l'infern espiritual en què estiguessis immersa. Segles abans els filòsofs neoplatònics ja van anomenar "Retorn a Orient" a aquest moment d'ascens interior.

Doncs resulta que aquesta cinta conté un documental. S'hi explica que a Montpeller, al segle XVII, s'hi va celebrar una famosa conferència dita *Conferència davant de nobles i homes de lletres*, on un tal Kenelm Digby va exposar la teoria de la "pols simpàtica". Simplificant-ho molt, si en un morter es polvoritzava sulfat de coure i es deixava assecar al sol en sorgia una pomada que guaria una ferida d'arma. Però l'ungüent en qüestió no s'aplicava a la ferida, sinó a l'arma! La pols curava "per simpatia" entre les dues, saps?

Els alquimistes medievals tractaven un cas semblant. El de la "pols de projecció". Creien que si trituraves un imant i n'extreies una diminuta partícula, en analitzar-la veuries que els dos pols encara seguien allà. I encara més: si aquestes partícules d'imant les posaves en un recipient amb l'alcohol adequat i deixaves que tot fermentés, el recipient sencer es transformaria en un imant. Gràcies a la pols certs objectes tenien la capacitat de reproduir-se en altres. És com si la pols tingués algun tipus de... no sé... de propietat seminal, reproductiva.

Clar, el que feien tant en Gérard de Nerval com aquells flipats de la pols simpàtica era aplicar la creença alquímica sobre la transformació dels materials, especialment quan entraven en combustió ja que gràcies a ella les substàncies podien adquirir uns poders especials. Quan es tractaven els minerals la finalitat era transformar els metalls vulgars en or. I quan es tractaven elements animals es feia per trobar remeis naturals que guarissin les malalties i fins i tot proporcionessin la immortalitat.

De fet el que es coneix com a pedra filosofal seria el material més absolutament pur que et permetria fer aquestes dues coses. Els àrabs anomenaven a aquesta pedra filosofal Al eksir, el que en el nostre vocabulari és un “elixir”, i s’ho imaginaven com una mena de pols seca. És curiós, oi? Vull dir que un element que considerem que és una nosa, una mena d’impuresa, en alguna època havia estat considerat un vehicle cap a la purificació.

I és que tota aquesta tradició experimental no es limitava a un munt de pseudo-científics estafadors que volien aconseguir or de forma fàcil i barata. No. L’alquímia era el reflex d’una altra mena de transformació. Una transformació interior que permetia una purificació del Jo. Cultivar la contemplació, perfeccionar-se a un mateix.

Segurament te’n riuràs de tot això, però pensa-hi: què en quedaria de tu si entressis en combustió?

I en Jonàs? Què en deu quedar d’en Jonàs, ara?